

Teoria Maszyn Ciepłych

Lista 5

A. Tłokowe

1. Silnik cieplny pracuje według obiegu Lenoira składającego się z izentropy 1-2, izobary 2-3 i izochory 3-1. Czynnikiem obiegowym jest dwuatomowy gaz doskonały, którego skrajne temperatury mają wartości: $T_1 = 1973 \text{ K}$, $T_3 = 288 \text{ K}$. Strumień ciepła pobieranego przez silnik wynosi 50 kW . Obliczyć: a) temperaturę T_2 , stosunek ciśnień p_1/p_2 oraz stosunek objętości właściwych v_2/v_1 , b) sprawność termiczną obiegu, c) moc silnika.

Odp. a) $T_2 = 1139 \text{ K}$, $p_1/p_2 = 6,85$, $v_2/v_1 = 3,96$, b) $\eta_t = 0,293$, c) $N = 14,65 \text{ kW}$

2. Silnik pracuje wg obiegu Otto, dla którego $T_1 = 373 \text{ K}$, $p_1 = 0,1 \text{ MPa}$, $\varepsilon = V_1/V_2 = 6$, $\lambda = p_3/p_2 = 1,6$. Czynnikiem obiegowym jest powietrze traktowane jako gaz doskonały. Określić brakujące parametry w poszczególnych stanach oraz jednostkowe ciepło dostarczone i odebrane, właściwą pracę obiegu oraz jego sprawność.

Odp. $q_d = 329,7 \text{ kJ/kg}$, $q_w = -162 \text{ kJ/kg}$, $l_{ob} = 167,7 \text{ kJ/kg}$, $\eta_t = 0,51$

3. Określić brakujące parametry obiegu Diesla oraz jednostkowe ciepło dodatnie i ujemne, właściwą pracę obiegu i jego sprawność, jeżeli: $p_1 = 0,1 \text{ MPa}$, $T_1 = 293 \text{ K}$, $\varepsilon = V_1/V_2 = 12,7$, $\rho = V_3/V_2 = 2$. Czynnikiem roboczym jest powietrze traktowane jak gaz doskonały.

Odp. $q_d = 818 \text{ kJ/kg}$, $q_w = -347 \text{ kJ/kg}$, $l_{ob} = 471 \text{ kJ/kg}$, $\eta_t = 0,576$

4. Powietrze jest czynnikiem roboczym w silniku tłokowym pracującym wg obiegu Otto. Przed sprężaniem izentropowym ciśnienie gazu wynosi 1 bar temperatura 300 K a objętość 1 m^3 . W tej przemianie gaz sprężany jest do ciśnienia $8,5 \text{ bar}$. Następnie podczas izochorycznego podnoszenia ciśnienia doprowadza się 670 kJ ciepła. Obliczyć ciepło odprowadzone, pracę obiegu i sprawność oraz moc teoretyczną silnika gdy wykonuje on 100 cykli na minutę.

Odp. $Q_w = -365 \text{ kJ}$, $L_{ob} = 305 \text{ kJ}$, $\eta_t = 0,455$, $N_t = 508 \text{ kW}$

5. Silnik Diesla posiada stopień sprężania $\varepsilon = 16$. Parametry powietrza przed sprężaniem wynoszą ciśnienie 1 bar i temperatura 77°C . Jednostkowe ciepło doprowadzone wynosi 339 kJ/kg . Oblicz parametry gazu w punktach charakterystycznych obiegu, jednostkowe ciepło odprowadzone i pracę obiegu, a także moc teoretyczną, jeśli strumień masy gazu przepływającego przez silnik wynosi 1000 kg/h .

Odp. $q_w = -118,3 \text{ kJ/kg}$, $l_{ob} = 220 \text{ kJ/kg}$, $N_t = 61,3 \text{ kW}$

6. Oblicz parametry powietrza w punktach charakterystycznych obiegów Otto i Diesla posiadających wspólne następujące parametry: ciśnienie 1 bar i temperatura 327 K na początku sprężania izentropowego; ciśnienie 30 bar i temperatura 1900 K na początku rozprężania izentropowego. Oblicz jednostkowe ciepło doprowadzone i odprowadzone oraz właściwą pracę obiegów i ich sprawności.

Odp. Otto: $q_d = 306 \text{ kJ/kg}$, $q_w = -125 \text{ kJ/kg}$, $l_{ob} = 181 \text{ kJ/kg}$, $\eta_t = 0,592$

Diesel: $q_d = 321 \text{ kJ/kg}$, $q_w = -125 \text{ kJ/kg}$, $l_{ob} = 196 \text{ kJ/kg}$, $\eta_t = 0,610$

7. Silnik wykorzystujący powietrze jako czynnik roboczy pracuje wg obiegu Sabathego. Parametry przed sprężaniem wynoszą: ciśnienie 1 bar i temperatura 47°C . Stopień sprężania wynosi $\varepsilon = 15$, a stopień podwyższania ciśnienia $\alpha = 1,6$ oraz stopień obciążenia $\rho = 1,3$. Oblicz parametry w punktach charakterystycznych oraz jednostkowe ciepło doprowadzone i odprowadzone, właściwą pracę obiegu i sprawność.

Odp. $q_d = 896 \text{ kJ/kg}$, $q_w = -300 \text{ kJ/kg}$, $l_{ob} = 596 \text{ kJ/kg}$, $\eta_t = 0,665$

8. Silnik wysokoprężny pracuje wg obiegu Sabathego. Charakteryzują go: temperatura na początku procesu sprężania $T = 293 \text{ K}$, stopień sprężania $\varepsilon = 12$, a stopień podwyższania ciśnienia $\alpha = 1,7$ oraz stopień obciążenia $\rho = 1,5$. Strumień dostarczanego w obiegu ciepła wynosi $4,185 \cdot 10^5 \text{ kJ/h}$. Obliczyć strumień masy powietrza (traktowanego jak gaz doskonały).

Odp. $\dot{m} = 0,1012 \text{ kg/s}$

B. Turbinowe

9. Obieg porównawczy turbiny gazowej z izobaryczną komorą spalania (obieg Braytona) działa przy następujących parametrach: $p_1 = 0,1 \text{ MPa}$, $T_1 = 293 \text{ K}$, $T_3 = 973 \text{ K}$, spręż $\sigma = p_2/p_1 = 6$, sprawność wewnętrzna turbiny $\eta_{it} = 0,87$, sprężarki $\eta_{is} = 0,85$. Czynnikiem obiegowym jest powietrze, które można traktować jak gaz doskonały. Sprężarka zasysa $\dot{m} = 2 \cdot 10^5 \text{ kg/h}$ powietrza. Obliczyć: a) temperaturę w charakterystycznych punktach obiegu, b) moc wewnętrzną turbiny N_{it} i sprężarki N_{is} , c) sprawność termiczna obiegu.

Odp. $T_{2s} = 489 \text{ K}$, $T_2 = 524 \text{ K}$, $T_{4s} = 583 \text{ K}$, $T_4 = 634 \text{ K}$, $N_{it} = 19,02 \text{ MW}$, $N_{is} = 12,96 \text{ MW}$, $\eta_B = 0,4$

10. W obiegu turbiny gazowej z izobaryczną komorą spalania zastosowano regenerację ciepła. Czynnik obiegowy (o właściwościach powietrza) ma parametry $p_1 = 0,1 \text{ MPa}$, $T_1 = 288 \text{ K}$, $T_3 = 1053 \text{ K}$. Stosunek sprężania wynosi $\sigma = 4,8$, sprawności wewnętrzne turbiny i sprężarki wynoszą odpowiednio $\eta_{it} = 0,85$, $\eta_{is} = 0,83$. Obliczyć: a) sprawność obiegu bez regeneracji η_B , b) sprawność obiegu z regeneracją η_r .

Odp. $\eta_r = 0,393$, $\eta_B = 0,223$

11. W zespole turbiny gazowej zastosowano regenerację ciepła. Obieg porównawczy składa się z dwu izentrop i dwu przemian izobarycznych. Czynnikiem obiegowym jest argon (gaz doskonały). Parametry czynnika w poszczególnych punktach obiegu wynoszą: $T_1 = 300 \text{ K}$, $T_3 = 900 \text{ K}$, $T_{IV} = T_4 - 70 \text{ K}$, $\sigma = 2,5$. Moc całego agregatu $N = 5000 \text{ kW}$. Założyć, że sprawność mechaniczna maszyn $\eta_m = 1,0$. Obliczyć: a) strumień $\dot{n}$ gazu, b) sprawność termiczna obiegu, c) strumień ciepła doprowadzonego z zewnętrznego źródła cieplejszego, ciepła odprowadzanego do zimniejszego źródła zewnętrznego oraz ciepła regenerowanego w wymienniku, d) moc turbiny i sprężarki, e) przyrost sprawności termicznej obiegu w porównaniu z obiegiem bez regeneracji ciepła.

Odp. $\dot{n} = 1,68 \text{ kmol/s}$, $\eta_t = 0,41$, $\dot{Q}_d = 12,07 \text{ MW}$, $\dot{Q}_w = 7,07 \text{ MW}$, $\dot{Q}_r = 4,22 \text{ MW}$, $N_t = 9,63 \text{ MW}$, $N_s = 4,63 \text{ MW}$, $\eta_t = 0,11$

12. Do napędu pompy użyto silnika Braytona o mocy 50 kW opalanego gazem. Czynnikiem roboczym jest powietrze traktowane jak gaz doskonały. Określić strumień masy spalanego gazu $\dot{m}_g$, gdy jego wartość opałowa wynosi $W_d = 25000 \text{ kJ/m}_n^3$. Sprawność pieca $\eta_p = 0,7$, sprawność wewnętrzną sprężarki $\eta_{is} = 0,75$, rozprężarki $\eta_{nr} = 0,78$. Ciśnienie w wymiennikach jest stałe i wynosi odpowiednio $p_{max} = 0,8 \text{ MPa}$, $p_{min} = 0,1 \text{ MPa}$. Temperatura na wlocie do sprężarki wynosi $T_1 = 330 \text{ K}$ a na wylocie z rozprężarki $T_4 = 780 \text{ K}$. Jaki jest strumień objętości $\dot{V}_n$ przepływającego przez silnik powietrza ?

Odp. $\dot{V}_n = 85,1 \text{ m}_n^3/\text{h}$, $\dot{m}_g = 0,804 \text{ kg/s}$

13. W turbinowej siłowni spalinowej z izobaryczną komorą spalania spalane jest $\dot{m}_{pal} = 0,3883 \text{ kg/s}$. Powietrze do spalania dostarcza sprężarka z otoczenia o parametrach $p_1 = 0,1 \text{ MPa}$, $T_1 = 290 \text{ K}$ w ilości $1,65 \text{ kmol/s}$ i spręża je do $p_2 = 0,4 \text{ MPa}$. Do turbiny dopływa $\dot{n}_{sp} = 4,4 \text{ kmol/(kg pal)}$ spalin o temperaturze $T_3 = 900 \text{ K}$. Rozprężanie w turbinie przebiega do $p_4 = p_1 = 0,1 \text{ MPa}$. Przyjąć sprawność $\eta_{is} = 0,85$, $\eta_{it} = 0,87$, $\eta_m = 0,98$ – sprawność mechaniczna maszyn, $Mc_p \text{ spalin} = 29,8 \text{ kJ/(kmol K)}$, $Mc_p \text{ pow.} = 29,44 \text{ kJ/(kmol K)}$. Obliczyć moc efektywną siłowni N_e .

Odp. $N_e = 3170,7 \text{ kW}$

14. Turbozespół gazowy charakteryzują następujące wielkości: spręż $\sigma = 4$, sprawności sprężarki $\eta_{is} = 0,85$, turbiny $\eta_{it} = 0,87$, oraz mechaniczna obu maszyn $\eta_m = 0,95$. Sprężarka zasysa $\dot{m}_{pow} = 50 \text{ t/h}$ powietrza o ciśnieniu $0,98 \text{ bar}$ i temperaturze 300 K . Do komory spalania doprowadza się $\dot{m}_{pal} = 896 \text{ kg/h}$ oleju o wartości opałowej $W_d = 42 \text{ MJ/kg}$, sprawność komory spalania wynosi $\eta_k = 0,98$. Obliczyć sprawność użyteczną i moc użyteczną turbozespołu przyjmując że własności spalin są takie same jak powietrza.

Odp. $\eta_u = 0,132$, $N_u = 1,33 \text{ MW}$

15. Obliczyć sprawność turbozespołu z **zad. 14** w przypadku zastosowanie regeneracyjnego wymiennika ciepła. Stopień odzysku ciepła wynosi: $\psi = c_{p_{sp}}(T_3 - T_6)/c_{p_{sp}}(T_3 - T_4) = 0,6$. Przyjąć temperaturę spalin przed turbiną 1200 K i powietrza przed sprężarką 273 K .

Odp. $\eta_t = 0,525$